

# Znáte pravidla pro přestávky v práci?

Všem dobře známá přestávka v práci na jídlo a oddech není to samé jako bezpečnostní přestávka nebo doba na oddech. Jedná se o tři různé právní instituty, z nichž zaměstnavateli a jeho zaměstnancům vyplývají odlišná práva i povinnosti.

## JÍDLO A ODDECH

Přestávka v práci na jídlo a oddech je krátká doba odpočinku v délce nejméně 30 minut. Zaměstnavatel je povinen ji poskytnout u mladistvých zaměstnanců po 4,5 hodinách práce, u ostatních zaměstnanců po šesti hodinách nepřetržitého výkonu práce. Důležité je, že se nezapočítává do pracovní doby. Za dobu jejího trvání zaměstnanec nemá nárok na mzdu. Na druhou stranu zaměstnanec během jejího průběhu není povinen plnit pokyny zaměstnavatele (s výjimkou dodržování bezpečnosti a ochrany zdraví na pracovišti) ani není povinen se zdržovat na pracovišti. Jedná se o dobu osobního volna. Po jejím skončení je zaměstnanec povinen být opět na pracovišti připraven k okamžitému výkonu práce.

Přestávka na jídlo a oddech může být rozdělena. Alespoň jedna její část musí činit minimálně 15 minut a nesmí být poskytována na začátku nebo na konci pracovní směny. Zaměstnanci tedy nenáleží právo říct, že nechce čerpat přestávku na oběd a chce raději jít o půl hodiny dříve domů.

Určil-li zaměstnavatel přestávku v souladu se zákonem, je zaměstnanec povinen ji respektovat a čerpat. Pro správné určení stačí, že zaměstnavatel stanovil začátek a konec přestávky na oběd v souladu se zákoníkem práce a s tímto pravidlem zaměstnanec seznámil. V případě potřeby může zaměstnavatel délku i čas přestávky měnit. Musí ale dodržet zákoníkem práce stanovené limity. Přestávka na jídlo a oddech nemusí být uvedena v pracovní smlouvě, a to ani v případě, že je poskytována v delším rozsahu, než je zákonem stanovených 30 minut. Pokud smlouva pravidlo o délce či konkrétním času obsahuje, může takové ujednání být měněno výhradně se souhlasem zaměstnance i zaměstnavatele. Zaměstnavatel tak ztrácí své dosavadní právo jednostranně určit konkrétní čas a dobu trvání přestávky.

## BEZPEČNOSTNÍ PŘESTÁVKA

Bezpečnostní přestávka není dobou odpočinku a zahrnuje se do pracovní doby. Za dobu jejího trvání tedy náleží zaměstnanci mzda. Bezpečnostní přestávky nemusí mít všichni zaměstnanci. Jsou nutné jen tam, kde to stanoví zvláštní předpisy v závislosti na charakteru provozu zaměstnavatele. V případě, že případnou na stejnou dobu jako přestávka na jídlo a oddech, započítává se přestávka na jídlo a oddech do pracovní doby.

## DOBA VS. PŘESTÁVKA

Jde-li o práce, které nemohou být přerušeny, musí být zaměstnanci i bez přerušování provozu nebo práce zajištěna přiměřená doba na oddech a jídlo. Pro posouzení, zda může být

práce zaměstnance přerušena, je podstatné, jaké činnosti vykonává. Pokud zaměstnavatel rozhodne, že práce být přerušena nemůže, a zaměstnanci čerpání přestávky v práci neurčí, ale poskytne mu přiměřenou dobu na jídlo a oddech, pak mu musí tuto dobu započítat do pracovní doby. Mladistvému zaměstnanci pak musí být vždy poskytnuta „přestávka“ na jídlo a oddech. Poskytnutí pouhé „doby“ na oddech je nepřípustné.

## SPRÁVNÁ EVIDENCE

Dle zákoníku práce je zaměstnavatel povinen vést u jednotlivých zaměstnanců evidenci s vyznačením začátku a konce odpracované směny, odpracované práce přesčas, odpracované další dohodnuté práce přesčas, odpracované noční práce, odpracované doby v době pracovní pohotovosti a pracovní pohotovosti, kterou zaměstnanec držel. Ve výčtu tak není uvedena povinnost zaměstnavatele evidovat konec a začátek přestávky v práci.

## KONTROLY

V případě, že je zaměstnavatel podroben kontrole ze strany inspekce práce, jejímž předmětem mohou být i přestávky v práci, pak příslušný úředník pravidelně kontroluje správné nastavení přestávek. Pokud inspekce práce nepřichází na základě konkrétního podnětu, pak určí-li zaměstnavatel správně začátek a konec přestávek a seznámí s tímto určením své zaměstnance, má se v praxi za to, že přestávky poskytuje v avizovaném rozsahu, nevyplývá-li z výkazu práce jednotlivce nebo jiné evidence opak. ■